

Pyhien juhлина. Naismarttyyrit

Aamupalveluksen evankeliumi (kreikkalaisen perinteen mukaan)

(Mark. 5: 24 – 34)

”Siihen aikaan suuri väkijoukko seurasi Jeesusta ja tungeksi hänen ympärillään. Siellä oli myös nainen, jota kaksitoista vuotta oli vaivannut verenvuoto. Hän oli kärsinyt paljon monien lääkäreiden käsissä ja kuluttanut kaiken omaisuutensa saamatta mitään apua; pikemminkin hänen tilansa oli huonontunut. Hän oli kuullut Jeesuksesta, ja nyt hän väentungoksessa tuli Jeesuksen taakse ja kosketti hänen viittaansa. Nainen näet ajatteli: ”Jos pääsen koskettamaan edes hänen viittaansa, niin minä paranen.” Siinä samassa verenvuoto tyrehtyi ja hän tunsi ruumiissaan, että vaiva oli poissa. Jeesus tunsi heti, että hänestä oli lähtenyt voimaa. Hän kääntyi tungoksessa ja kysyi: ”Kuka koski vaatteisiini?” Opetuslapset sanoivat hänelle: ”Sinä näet, millaisen tungoksen keskellä olet, ja kysyt: kuka koski minuun?” Mutta Jeesus katseli ympärilleen nähdäkseen sen, joka niin oli tehnyt. Nainen vapisi pelosta, sillä hän tiesi, mitä hänelle oli tapahtunut. Hän tuli Jeesuksen eteen, heittäytyi maahan ja kertoi hänelle totuudenmukaisesti kaiken. Jeesus sanoi hänelle: ”Tyttäreni, uskosi on parantanut sinut. Mene rauhassa, sinä olet päässyt vaivastasi.”

Tämä kertomus on laitettu ”sisälle” kertomukseen Jairoksen tyttärestä. Sama kertomus paljon lyhyempänä löytyy Matteukselta (Matt. 9: 20 – 22) ja Luukkaalta (Luuk. 8: 43 – 48). Kaksitoista vuotta jatkunut verenvuoto on määritelty joko runsaiksi kuukautisiksi tai se voi olla emättimen sidekudoksesta tuleva vuoto. Teksti ei kerro naisen nimeä, kirkon perinteessä hänen nimekseen mainitaan Veronika.

Hänen halunsa koskettaa Jeesuksen viittaa liittyy uskoon, että Jeesuksesta lähtevä voima voi parantaa hänet. Hänen epäsuora lähestymistapansa liittyy siihen, että juutalaisen perinteen mukaan hän vertavuotavana oli rituaalisesti saastainen ja siirsi saastaisuutensa kaikkeen, mihin koski (3. Moos. 15: 25 – 30). Hän ei olisi saanut koskettaa muita ihmisiä.

Naisen toive parantumisesta sisältää muutakin, kuin mitä suomalainen ajattelee. Varhaisessa kirkossa parantuminen oli sana, jota käytettiin pelastumisesta.

”Siinä samassa verenvuoto tyrehtyi”, tarkoittaa nopeaa ja lopullista parantumista. Jeesus ei sanonut sanaakaan eikä tehnyt mitään. Jeesus on tietoinen tapahtuneesta. Hän kysyi, kuka kosketti häntä. Opetuslapset viittaavat suureen ihmisjoukkoon osoittaakseen vastauksen saamisen vaikeuden.

”Jeesus tunsu heti, että hänestä oli lähtenyt voimaa.” Tämä ei merkitse sitä, että Jeesuksessa oleva ”voima” olisi jotenkin vähentynyt. Asiaa on katsottava toisella tavalla. Paremman ajattelutavan antaa opettajan ja oppilaan suhde. Opettaja antaa oppilaalleen tietoa, mutta ei menetä sitä itsestään. Tiedon siirtämisen opettaja kyllä havainnoi. Sama asia oli nyt tapahtuneessa parantumisessa. Jeesus pysyy ”täydessä voimassa” vaikka Hänestä ”lähti voimaa”.

Nainen tuli nimenomaan koskettamaan Jeesusta. Tämän ympärillä tungeksi ihmisiä, mutta he eivät koskettaneet Häntä. Nainen kosketti Jeesusta, sillä hän uskoi Jeesuksen voivan parantaa hänet. Tämä meidänkin on muistettava. Me emme saa vain tulla ”ihmettelemään” kirkkoon, vaan meidän on tultava kohtaamaan itse Kristus. Silloin Hänestä tulee meille parantaja ja pelastaja.

Naisen pelko voi liittyä hänen rituaaliseen epäpuhtauteensa tai sitten se liittyi tapahtuneeseen ihmeeseen. Voi olla, että hän myös ajatteli varastaneensa parantumisensa koskettamalla ilman lupaa Jeesuksen viittaa. Nainen kertoi totuudenmukaisesti kaiken. Naisen heittäytyminen Jeesuksen eteen on jo Jumalan palvelemista. Jeesus ei sanonut, että Hän itse olisi parantanut naisen, vaan Hän sanoi: ”Uskosi on parantanut sinut”. Jeesuksen sanat voidaan kääntää myös: uskosi on pelastanut sinut. Nainen ei siis ollut varastanut mitään Jeesukselta. ”Mene rauhassa” on Vanhan testamentin muoto hyvästellä toinen.

Kirkkoisien perinteinen opetus on, että nainen edustaa koko ihmiskuntaa, joka on kuoleman oma, tähän viittaa maininta verenvuodosta. Häntä parantaneet lääkärit edustavat maailman eri uskontoja mukaanlukien Vanhan testamentin laki. Nämä eivät ole voineet taata elämää ihmiskunnalle. Vain Kristuksen kautta me olemme vapaita kärsimyksestä ja synnin orjuudesta.

Epistola (vaihtoehto 1)

(2. Kor. 6: 1 – 10)

”Veljet, Jumalan työtovereina me vetoamme teihin: ottakaa Jumalan armo vastaan niin, ettei se jää turhaksi! Hänhän sanoo: - Oikealla hetkellä olen kuullut sinua, pelastuksen päivänä olen tuonut sinulle avun. Juuri nyt on oikea hetki, juuri nyt on pelastuksen päivä. Me emme anna kenellekään missään asiassa loukkaantumisen aiheutta, jotta palveluvirkaamme ei moitittaisi. Kaikessa me osoitamme olevamme Jumalan palvelijoita. Me keitämme sitkeästi vaikeudet, vaivat ja ahdingot, ruoskimiset, vankeudet, mellakat, raadannat, valvomisen ja paastoamisen. Mieleemme on puhdas, meillä on tietoa, kärsivällisyyttä ja ystävällisyyttä, meillä on Pyhä Henki, vilpitön rakkaus, totuuden

sana ja Jumalan voima. Aseinamme ovat vanhurskauden miekka ja kilpi. Meitä kunnioitetaan ja halveksitaan, meitä panetellaan ja kiitellään. Meitä pidetään villitsijöinä, mutta me puhumme totta. Meitä kohdellaan tuntemattomina, mutta me olemme liiankin tunnettuja. Olemme lähellä kuolemaa mutta silti elossa, pahoinpideltyjä mutta yhä hengissä, murheellisia mutta aina iloisia. Olemme köyhiä, mutta teemme monet rikkaiksi: meillä ei ole mitään, mutta omistamme kaiken.”

”Jumalan työtoverit” ovat tässä tapauksessa Paavali, Timoteus ja Apollos (1. Kor. 3: 9). ”Ottakaa Jumalan armo vastaan niin, ettei se jää turhaksi!” Ihmisen oma osuus pelastuksessa on olennainen asia. Jumala ei ketää väkisin pelasta. Ihminen on täysin vapaa ja hän voi hyväksyä tai hylätä Jumalan armon. Evankeliumi tuo pelastuksen niille, jotka sen uskovat (1. Room. 1: 16). Sana ”turha” merkitsee tässä sellaista, joka ei tuota mitään.

Jakeessa kaksi oleva lainaus on profeetta Jesajalta, Septuagintan mukaisesta kreikkannoksesta (Jes. 49: 8). Se hieman eroaa hepreasta tehdystä suomennoksesta. ”Juuri nyt on oikea hetki” on aina, kun armo vastaanotetaan ennen Kristuksen toista tulemistä.

”Me emme anna kenellekään missään asiassa loukkaantumisen aihetta, jotta palveluvirkaamme ei moitittaisi.” Tämä on tärkeä huomio, sillä omalla väärällä toiminnallaan pappeuden viranhaltija voi mitätöidä evankeliumin voiman. ”Kaikessa me osoitamme olevamme Jumalan palvelijoita.” Tämä on Paavalin vastaus hänen vastustajilleen. Hän korostaa kärsimystä ja sisäistä asennetta enemmän kuin ulkonaisia hengellisen voiman osoituksia.

Tätä seuraa (taas) luettelo apostolin kärsimyksistä. Sen jälkeen Paavali puolustaa omaa toimintaansa apostolina. Yhteiskunnallisesti Paavali ja hänen kumppaninsa ovat ”tuntemattomia”, mutta uuden luomisen yhteydessä he ovat ”liiankin tunnettuja”.

Tekstimme viimeinen jae ansaitsee vielä huomiota. ”Olemme köyhiä, mutta teemme monia rikkaiksi; meillä ei ole mitään, mutta omistamme kaiken.” Paavalin vastustajat olivat syyttäneet Paavalia siitä, kun hän ei ottanut materiaalista apua korinttilaisilta sanoen, ettei Paavali ole oikea apostoli. Omistaa kaiken ja tehdä rikkaiksi on evankeliumin sanoma: pelastus on enemmän kuin kaikki (materiaalinen) muu yhteensä. Tämänpäiväinen teksti korostaa sitä, että Jumalan voima tulee ilmi heikkojen ihmisten toiminnassa.

Epistola (vaihtoehto 2)

(Gal. 3: 23 – 4: 5)

”Veljet, ennen kuin uskon aika tuli, me jouduimme olemaan lain vartioimina ja sen vankeina, kunnes usko ilmestyisi. Näin laki oli meidän valvojamme Kristuksen tuloon asti, jotta me sitten tulisimme vanhurskaiksi uskosta. Nyt uskon ilmestyttyä emme enää ole valvojan alaisia. Te kaikki olette Jumalan lapsia, kun uskotte Kristukseen Jeesukseen. Kaikki te, jotka olette Kristukseen kastettuja, olette pukeneet Kristuksen yllenne. Yhdentekevää, oletko juutalainen vai kreikkalainen, orja vai vapaa, mies vai nainen, sillä Kristuksessa Jeesuksessa te kaikki olette yksi. Ja jos te kerran olette Kristuksen omia, te olette Abrahamin jälkeläisiä ja saatte periä sen, mikä hänelle on luvattu.”

”Mutta ennen kuin uskon aika tuli, me jouduimme olemaan lain vankeina, kunnes usko ilmestyisi.” Usko tässä yhteydessä tarkoittaa varsinaisesti Kristuksen uskoa, mutta toissijaisesti se tarkoittaa meidän uskoamme Kristukseen. Lain tarkoitus oli valmistaa meitä kristillisen vapauden aikaan. Laki näytti synnin, jotta ihminen tietäisi etsiä pelastusta. Valvoja -sana viittaa roomalaisessa yhteiskunnassa pienen pojan ohjaajaan, joka vei pojan kouluun ja haki hänet sieltä, sekä ohjasi poikaa hänen ollessaan pieni. Lain tehtävänä oli estää ainakin suurempien syntien tekeminen, sillä laki paljasti synnin, mutta ei kyennyt pelastamaan ihmistä. Tämän lain loppu tuli Kristuksen tullessa, Hän on ”lain loppu” (Room. 10: 4). Vapaus tästä järjestyksestä tuli vanhurskaudessa, joka tuli uskosta Kristukseen.

Meistä tuli ”Jumalan lapsia”, kun olemme Kristuksen kanssa yhteydessä. Tämä yhteys on tulos uskosta ja kasteesta. Uskon tultua emme enää tarvitse kaitsijaa, siis lakia. Uskoon tullut ei ole enää pieni lapsi.

Jae kaksikymmentäseitsemän sisältää tutun kasteveisun: ”Kaikki te, jotka olette Kristukseen kastettuja, olette pukeneet Kristuksen yllenne.” Kasteen sakramentissa täydentyy usko, ihminen tulee yhteyteen Kristuksen kanssa ja julkisesti ilmaisee sitoutumisensa. Hänestä tulee osa yhteisöä, missä ei ole sosiaalisia luokkia. Tämä on liiton alku. Pukeutua Kristukseen merkitsee vaatetta. Se voi viitata joko siihen, että kreikkalaisissa mysteeriuskonnoissa tulija pukeutui viittaan tai Vanhan testamentin ilmaisuun ottaa vastaan toisen moraalisen mielenlaadun tai ulkomuodon (Job 29: 14: ”Minä pukeuduin vanhurskauteen, oikeudentunto oli viittani ja päähineeni.”, 2. Aik. 6: 41)). Todennäköisesti Paavali lainaa tässä varhaisen kirkon kastetoimituksen tekstejä.

”Kristuksessa Jeesuksessa te kaikki olette yksi.” Kasteessa ihmiset on liitetty Kristuksen yhteyteen. Kirkko on Kristuksen ruumis ja Henki yhdistää kristityt yhteen. Kirkon pää on itse Jeesus Kristus.

Jumalan edessä olemme kaikki samanlaisia. Meitä ei eroita toisistamme kansalaisuus, ihmisen yhteiskunnallinen asema tai sukupuoli. Tämä ei kuitenkaan merkitse poliittista samanarvoisuutta yhteiskunnassa.

Kristuksen omina kristitty on Abrahamin jälkeläinen ja siis myös perillinen. Aiemmin Paavali oli osoittanut, että Kristus on Abrahamin jälkeläinen ja Jumalan lupauksen täyttymys. Meille kuuluu se siunaus, joka luvattiin Abrahamille ja joka toteutui Kristuksessa. Meidän ei tule takertua lakiin.

Evankeliumi (vaihtoehto 1)

(Matt. 15: 21 – 28)

”Siihen aikaan Jeesus meni Tyroksen ja Sidonin seudulle. Siellä muuan kanaanilainen nainen, sen seudun asukas, tuli ja huusi: ”Herra, Daavidin Poika, armahda minua! Paha henki vaivaa kauheasti tyttärtäni.” Mutta hän ei vastannut naiselle mitään. Opetuslapset tulivat Jeesuksen luo ja pyysivät: ”Tee hänelle jotakin. Hän kulkee perässämme ja huutaa.” Mutta Jeesus vastasi: ”Ei minua ole lähetetty kuin Israelin kansan kadonneita lampaita varten.” Silti nainen tuli lähemmäs, heittäytyi maahan Jeesuksen eteen ja sanoi ”Herra, auta minua!” Mutta Jeesus sanoi hänelle: ”Ei ole oikein ottaa lapsilta leipä ja heittää se koiranpenikoille.” ”Ei olekaan, Herra”, vastasi nainen, ”mutta saavathan koiratkin syödä isäntänsä pöydältä putoilevia palasia.” Silloin Jeesus sanoi hänelle: ”Suuri on sinun uskosi, nainen! Tapahtukoon niin kuin tahdot.” Siitä hetkestä tytär oli terve.”

Sama kertomus on Markuksella (Mark. 7: 24 – 30).

Tyroksen ja Sidonin alue oli jo toista Rooman provinssia, osa Syyriaa. Näillä kahdella kaupungilla oli paha maine Vanhassa testamentissa (vrt. Hes. 28). Kirkon käsityksen mukaan meneminen tälle alueelle ei ollut suunnitelmallisen lähetystyön alkaminen pakanoiden keskuudessa, vaan ennemminkin petollisten fariseusten väistäminen ja lepääminen (vrt. Mark. 7: 24: ”halusi pysytellä tuntemattomana”).

Tekstin päähuomio ei ole parantamisessa vaan Jeesuksen ja kanaanilaisen naisen välisessä keskustelussa. Matteus käyttää naisesta nimitystä kanaanilainen, jolla on myös kielteinen merkitys korostaen tapahtumapaikan pahaan mainetta. Johannes Krysostomos toteaa, että evankelista tietoisesti kirjoittaa tätä naista vastaan voidakseen tuoda esiin tämän naisen suurenmoisen toiminnan. Markus voi myös tällä maininnalla viitata Jeesuksen sukuluetteloon, jossa mainitaan

myös pakananaisia Jeesuksen esiäiteinä. Yksi heistä oli Rahab, kanaanilainen portto, joko auttoi israelilaisia (Matt. 1: 5). Uudessa testamentissa Rahabia pidetään pyhänä (Hepr. 11: 31). Naista voi pitää juutalaisten näkökulmasta ”vähäisistä vähäisimpänä”, sillä hän oli ei-juutalainen, yksinään miesten maailmassa, pakanana ei-puhdas, ja lisäksi rabbiinisten tekstien tulkinnan mukaan hän pakananaisena menestyi ”kehdestään alkaen” ollen silläkin tavoin saastainen.

”Daavidin Poika” tässä yhteydessä antaa aiheen kysyä: miksi apuun kutsuttiin Daavidin Poikaa? Historia ei tunne kuningas Daavidia parantajana. Vastaus on sanassa Poika. Jeesuksen ajan Palestiinassa oli ajatus, että Daavidin poika Salomon olisi voinut olla parantaja. Käyttämällä ilmaisua ”Daavidin Poika” tämä ei-juutalainen nainen puhuttelee Jeesusta juutalaisten messiaana.

Naisen puheen muoto on mielenkiintoinen. Hän toteaa pahan hengen vaivaavan tytärtään ja pyytää Jeesusta, että tämä armahtaisi hänet. Tarkasti ottaen nainen ei pyytänyt parannusta vaan armahdusta. Tätä armoa hän pyysi itselleen, sillä hän oli rakkauden takia täysin samaistunut sairaaseen tyttärensä ja kärsi tämän kanssa. Armo on jotain sellaista, mitä me saamme tavallaan ylimääräisenä, emme ansiomme mukaan. Lisäksi naisen pyyntö ei ollut yksilöity, mahdollinen Jeesuksen armon muoto jätettiin Jeesuksen päätettäväksi.

Jeesus ei vastannut naiselle mitään. Opetuslapset pyysivät Jeesukselta: ”Tee hänelle jotakin. Hän kulkee perässämme ja huutaa”. Vanhempi suomennos oli: ”Päästä hänet menemään”. Kirkkoisät ovat tulkinneet, että opetuslapset suostuttelevat tässä Jeesusta parantamaan naisen tyttären. Jeesuksen kielteinen vastaus liittyy tähän: ”Ei minua ole lähetetty muita kuin Israelin kansan kadonneita lampaita varten.” (vrt. Matt. 10: 6) Hänen maanpäällinen tehtävänsä on koota yhteen israelilaiset lopun ajan tapahtumia varten. Kuitenkin me näemme kokonaisen joukon tapahtumia, joissa Jeesus toimii ei-juutalaisten keskuudessa. Lopullinen muutos tulee ylösnousemuksen jälkeen, kun Jeesus antaa opetuslapsilleen lähetyskäskyn: ”tehkää kaikki kansat minun opetuslapsikseni.” (Matt. 28: 19)

Kun nainen toisen kerran pyysi apua, Jeesus kieltää sen. Hän lainaa Markuksen tekstiä, mutta kovemmassa muodossa. Hän viittaa naisen taustaan, todeten tämän olevan pakana. Juutalaiset käyttivät pakanoista sanaa koirat. Tällä he osoittivat, että pakanat söivät koirien tavoin mitä tahansa, mutta juutalaisilla olivat ruokasäännökset. Hän jättää pois Markuksen sanat: ”Anna lasten ensin syödä kyllikseen.” (Mark. 7: 27)

Nainen vastaa rohkeasti mutta samalla nöyrästi: ”saavathan koiratkin syödä isäntänsä pöydältä putoilevia palasia.” Nainen tunnustaa oman asemansa olevan juutalaisten jälkeen. Hän kuitenkin osoittaa, että Jumalan armo voi pieninä murusina tulla myös pakanoiden ulottuville.

Tämän ainoan kerran Jeesus puhuu ”suuresta uskosta” Matteuksen evankeliumissa. Jeesus paitsi sanallisesti ”ylistää” naista, myös parantaa naisen tyttären. Jeesus odotti tähän asti ennen kuin toimi. Näin naisen usko paljastui suureksi. Tämä on toinen kerta, kun Jeesus parantaa ei-juutalaisen etäisyyden päästä (vrt. Kapernaumin sadanpäällikön palvelijan parantaminen, Matt. 8: 5 – 13).

Varhainen kirkko kiinnitti myös huomiota siihen, mistä ruoasta tässä puhuttiin: leivästä. Kirkko näkee, että siinä on viittaus ehtoollisen sakramenttiin. Myös pakanat tullaan kutsumaan Kirkon yhteyteen ja ehtoollisen sakramenttiin helluntaina tapahtuneen Pyhän Hengen vuodattamisen jälkeen. He eivät ole enää koiria vaan lapsia, jotka on kutsuttu syömään ikuisen elämän leipää.

Evankeliumi (vaihtoehto 2)

(Mark. 5: 24 – 34)

Katso aamupalveluksen evankeliumi.